

Budeme mít v resortu obrany automatizovaný informační systém?

Článek si klade za cíl poukázat na dosud principiálně neřešený problém standardizace datových prvků a datových struktur v resortu MO a poukázat na možnost a potřebnost položení organizačních základů, které by proces standardizace datových prvků a datových struktur v rámci probíhající transformace armády umožnily provádět.

* * *

Pro potřeby tohoto článku chápeme automatizovaný informační systém (AIS AČR)¹⁾ jako počítačovou část informačního systému resortu obrany, jako soustavu všech informačních subsystémů od personálních přes logistické až po informační subsystémy z působnosti GŠ. Zmíněný názor na AIS AČR včetně začlenění orgánů informatizace ke konci roku 1994, které v rozsahu své působnosti zajišťují uplatnění současné výpočetní techniky znázorňuje schéma. Plně využít současných informačních technologií znamená zajistit mimo jiné datovou výměnu mezi prvky makrostruktury resortu. Článek se dotýká problému datové výměny po stránce jednotného chápání obsahu, využívání a jednotného používání formátů datových prvků, číselníků a registrů.

Pro čtenáře mimo oblast výstavby automatizovaného informačního systému uvádím, že v souvislosti s existencí a využíváním standardizovaných datových prvků a struktur jde o to, zda si budované subsystémy AIS AČR budou spolu vyměňovat data v reálném čase a současně, zda celý systém bude logicky integritní a konzistentní na úrovni dat. Jinak řečeno, zda i systém velení a řízení vojsk bude mít v automatizovaném informačním systému, v uvedeném smyslu, pohotovou a věrohodnou podporu, či ne. Dosud tento stav ve vývoji AIS AČR zajištěn nemáme.

Vztah transformace armády a datové standardizace

Nezdá se, že by cokoliv nasvědčovalo negativnímu vlivu probíhající transformace AČR na obsah a potřebnost standardizace datových prvků a datových struktur. Sortiment datových prvků a struktur používaný v AIS AČR je funkcí vojenské společenské oblasti, nikoli její organizační struktury, struktury a počtů osob, organizace zásobování aj. Dále pak ani význam standardizace datových prvků a datových struktur nebude po provedené transformaci armády o nic menší než před ní, spíše naopak. Jiná situace je v definování funkční náplně jednotlivých subsystémů a informačních vazeb v rámci AIS AČR. Zde je vliv transformace armády nemalý, ale tímto problémem se již článek nezabývá.

Vzhledem k minulé rozsáhlé projekční činnosti svázané převážně se sálovými počítači může standardizace datových prvků, číselníků a registrů probíhat, aniž by byla přímo odvozena z úplného datového modelu AIS AČR.

Jestliže jsem přesvědčen, že v resortu proces standardizace datových prvků a datových struktur je potřebný a předmětnému obsahu této standardizace postupující transformace armády nebrání, proč tedy zmíněná standardizace neprobíhá?

Než si dovolím na tuto otázku jednoduše odpovědět, podívejme se, v čem standardizace datových prvků a datových struktur obecně spočívá.

V užším slova smyslu je možno podstatu standardizace chápat jako hledání shody v definicích datových prvků, číselníků a registrů. V jednoduchém případě datového prvku jde o shodu v chápání logického obsahu datového prvku (údaje), dále pak se domlouvá jeho formát, tj. například na kolik pozic, písmen nebo číslic má být hodnota údaje definována. Toto je pouze ten nejjednodušší příklad, nám však postačí, neboť jsem chtěl ukázat na nezbytnost platformy k hledání konsenzu. A taková platforma v resortu dosud neexistuje. Právě princip konsenzu vylučuje, aby tuto standardizaci prováděl jednotlivec, nestačí dokonce ani oddělení podřízené jednomu náměstkovi nebo náčelníkovi generálního štábu.

Organizace datové standardizace

Problém organizace procesu standardizace datových prvků a datových struktur v resortu uvažujeme v podmínkách relativně samostatných „úseků“: personalistiky, správního úseku a GŠ. Nepominutelným faktorem je nevhodná struktura řídících orgánů automatizace a informatizace, která odpovídá rozdělení kompetencí pod úrovní ministra obrany a neodpovídá potřebám vývoje a provozu integrovaného automatizovaného informačního systému AČR, který by měl pracovat v reálném čase. V rámci této makrostruktury AČR si lze představit účinnou organizaci standardizace datových prvků a datových struktur, kterou by svým rozkazem vyhlásil ministr obrany se všemi potřebnými atributy.

Datová standardizace jako součást systémové integrace

Samozřejmě, že nejvýhodnější a odpovídající současným možnostem informačních technologií i potřebám informačního systému resortu jako celku by bylo ustavit například „kancelář systémového integrátora“ s působností v oblastech HW, SW a aplikačního programového vybavení jako orgán ministra obrany. Koordinační funkce této organizační jednotky by pokrývala vývoj AIS AČR v celém rozsahu a kompenzovala by, z pohledu vývoje AIS AČR, nevýhodné rozdělení orgánů informatizace na „úseky“ a GŠ - viz schéma. Teprve takovým nebo srovnatelným organizačním personálním a statutárním opatřením by v resortu byl vytvořen předpoklad pro vývoj a provoz automatizovaného informačního systému připraveného pro práci v reálném čase tak, jak to prostředí resortu a zejména velení vojskům potřebuje.

Souhrnně a ještě něco navíc

Nakonec jsem standardizaci datových prvků a datových struktur zařadil do oblasti systémové integrace AIS AČR jako celku, kam bezesporu patří. Z tohoto celostního pohledu na problematiku integrity AIS AČR je možné konstatovat, že i nyní v některých případech k určité, nikoli dostačující, koordinaci ve vývoji AIS AČR mezi organizačními jednotkami bez vzájemné podřízenosti dochází. Tato spolupráce je založena na profesionalitě a zodpo-

vědnosti jednotlivců a jejich vzájemných dobrých mezilidských vztazích. Takový stav v dané oblasti v resortu MO k tomu, aby vznikl automatizovaný integrovaný informační systém provozovatelný v reálném čase, jistě nestačí. V oblasti používání datových prvků a datových struktur dochází v této situaci pouze k částečné výměně informací. Zahraniční zkušenosti i zkušenosti ze standardizační komise Státního informačního systému Ministerstva hospodářství ukazují, že jde o časově náročný a zdoluhavý proces. Chceme-li výsledky standardizace datových prvků a datových struktur použít při zahájené výstavbě AIS AČR, musíme začít takřka okamžitě.

Chci ještě poznamenat, že vývoj a provoz integrovaného informačního systému se neobejde bez specifikace, vyhlášení a dodržování určitých organizačních pravidel v celém resortu. A protože jde o vojenské prostředí, nelze jinak, než aby k vyhlášení pravidel, které vždy představují práci podřízených, bylo využito rozkazů a nařízení velitelů a náčelníků, včetně MO. Například: jednotné činnosti, které musí vykonávat gestor každého číselníku v resortu, lze stěží vyhlásit jinak než rozkazem MO, který bude obsahovat i kontrolní mechanismy. Že jde o velmi vážné věci, může potvrdit každý praxí prošlý projektant.

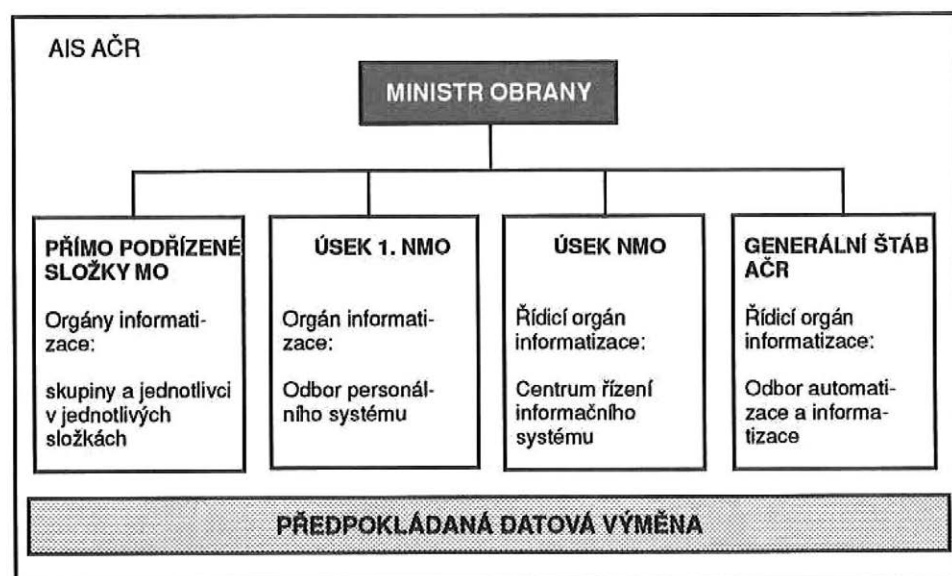

Schéma - Orgány informatizace v organizační makrostruktuře resortu obrany

Probíhající transformace AČR je vhodnou příležitostí uvedené problémy v potřebných souvislostech účinně řešit. Velmi záleží na rozhodujících funkcionářích resortu, zda nebude, třeba v návalu jiných úkolů, řešení zmíněné standardizace datových prvků a datových struktur zapomenuto nebo odsunuto. V případě lepšího řešení je nezbytný zásah do současné organizační struktury resortu. Minimálně je nezbytné RMO ustavit resortní platformu - pracovní skupinu - pro standardizaci datových prvků a datových struktur s příslušným statutem a vydávat rozkazy a nařízení k regulaci vývoje a provozu AIS AČR.

Neměli bychom opakovat chyby v uplatňování počítačové a související techniky v resortu obrany, kterých v současné době želí například zainteresovaní uživatelé i pracovníci z oblasti automatizovaných informačních systémů armády USA. Roztříštěnost minulého vývoje AIS se velmi obtížně napravuje, následný proces integrace se vůbec nemusí zdařit.

Poznámka:

1/ Zde se klade rovnítko mezi pojem armáda a resort obrany v souladu s běžným chápáním těchto pojmů; zužovat obsah pojmu armáda na organizační jednotky podřízené NGŠ považuji za metodicky nevyhovující a zavádějící.